

KAKŠNO NAJ BO PARTNERSTVO ZA PRIHODNOST?

Direktor Fundacije FIHO Borut Sever

Gostje druge okrogle mize

Foto: FIHO

V torek, 8. oktobra 2024, je v Unionski dvorani v Ljubljani pod **okriljem Fundacije FIHO** potekal prav poseben Forum »Partnerstvo za prihodnost«. Na forumu so želeli **spodbuditi razmišljanje o družbeni odgovornosti ter vzpostaviti dialog o naši skupni prihodnosti in razvoju družbe ter države na različnih področjih**. Udeležili so se ga tudi predstavniki gospodarstva in politike. Predsednica Državnega zbora RS Urška Klakočar Zupančič je poudarila, da so razlike v družbi nedopustne in da si vsi zaslužijo enakovredne obravnave.

Forum je odprl izjemno pomemben dialog

Vsebinska zasnova foruma je temeljila na spoznanju, da je trajnostno upravljanje na področjih ESG (**okolje, družbena odgovornost in upravljanje**) postalo ključni standard. Ni podjetja, ki se ne bi resno ukvarjalo s temi izzivi, pri čemer se večja že soočajo z obveznostjo javnega poročanja o svojih dosežkih na teh področjih.

Globalizacije, hitro naraščajoče svetovne populacije in izboljševanja življenjskih standardov večine prebivalstva ne bo mogoče ohranjati na način, kot smo ga poznali v zadnjem stoletju. Potrebne so temeljite spremembe v razumevanju in upravljanju virov ter napredka.

In kako bo k tej težavi pristopila Fundacija FIHO?

Na forumu sta potekali **dve okrogli mizi**, ki sta končno vzpostavili tako pomemben in potreben dialog. Na prvi so svoja mnenja soočili predsednica Državnega zbora **Urška Klakočar Zupančič**, predsednik Državnega sveta **Marko Lotrič**, predsednica Loterije Slovenija **Romana Girandon** in direktor Fundacije FIHO **Borut Sever**.

Predsednica Državnega zbora je poudarila, da iščejo systemske rešitve, ki bodo v prihodnosti omogočale hitrejše reševanje položaja ranljivejših skupin. »Izjemnega pomena je vzpostavitev partnerske mreže. Za zaposlene, za ljudi, za posamezna podjetja in tudi širše. Treba je vzpostaviti možnosti zbiranja denarja na različne načine za določene potrebe,« je dodal **Marko Lotrič**, predsednik državnega sveta. **Romana Girandon**, predsednica Loterije Slovenija, pa je izpostavila primer dobre prakse in dobrega sodelovanja s Fundacijo FIHO. Okroglo mizo je sklenil **Borut Sever**, direktor Fundacije FIHO: »Danes smo glasno povedali, da si želimo vzpostaviti partnerstvo za prihodnost. Na eni strani si vsi želimo pomagati in na drugi imamo tiste, ki so pomoči potrebni. Zato je nujno, da vzpostavimo mehanizme, ki bodo to omogočali, in hkrati sistem partnerstva za gospodarstvo. Želimo si sodelovati s posamezniki in gospodarstveniki. Vsaka ideja na tej točki pride prav. In že samo dejstvo, da vsi stremimo k istemu cilju in se pogovarjamo o mogočih rešitvah, me navdaja z optimizmom. Zato bi se želel zahvaliti vsem organizacijam, ki dnevno pomagajo pri tem reševanju težav, in vsem tistim, ki v naš dialog še vstopajo. Prepričan sem, da bo ta forum spodbudil rešitve, ki so ključne za prihodnji razvoj boljše in kakovostnejše družbe.«

Poudaril je tudi, da je v prihodnosti največji izziv iskanje dodatnih virov sredstev, s katerimi bi lahko podprli dobre zgodbe: »V zadnjem času se osredotočamo in poudarjamo še pomen osveščanja. Skupaj želimo namreč iskati dodatne vire, želimo si, da bi javnost prepoznala delo organizacij, ki jih sofinanciramo. To se mi zdi pomembno, saj premalo govorimo o dobrem delu in o tem, kaj dobrega naredimo za najbolj ranljive v družbi.«

Kjer se soočita politika in gospodarstvo

Na drugi okrogli mizi so prišla na vrsto izjemno konkretna vprašanja in rešitve. Svoje vidike so soočili minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti **Luka Mesec**, dekanja Fakultete za socialno delo, **dr. Mojca Urek**, **Ivo Boscarol**, ustanovitelj Pipistrela, podjetnik in humanitarci, generalni direktor Kronoterma **Bogdan Kronovšek** ter predsednica Sveta Fundacije FIHO, **Nataša Sorko**.

Generalni direktor Kronoterma **Bogdan Kronovšek** je poudaril: »Največja frustracija ljudi, ki pristanejo v takšnih položajih, je, da imajo občutek, da ne bodo nikoli več koristni družbi. To, da lahko sodelujemo, ustvarjamo in prispevamo, je najlepši občutek, ki ga lahko doživimo. Da smo kljub vsemu, kar se nam dogaja, lahko koristni. Zato v našem podjetju Kronoterm družbi veliko vračamo, kar se mi zdi izjemno pomemben korak, ki bi ga moral za izoblikovanje boljše družbe storiti vsak.«

Ivo Boscarol, ustanovitelj Pipistrela, podjetnik in humanitarci, je konkretno predlagal, kaj bi spodbudilo gospodarstvenike, da bi se lažje in več odločali biti družbeno odgovorni: »Ne samo gospodarstveniki. Vsi smo del družbe, vsi moramo biti družbeno odgovorni. In vsi moramo to vračati, po svojih zmožnostih in ko to lahko. Namesto prisile poskusimo z motivacijo. Moj predlog je, da ustanovimo svet za družbeno odgovorne donacije za vračanje družbi. Te tako najdemo način, na katerega bi denar zbirali prostovoljno. Da bi systemsko rešili težavo v okviru prostovoljnosti, ne dodatnega davka. In če vprašate mene, bi na pravi način in s pravo motivacijo iz slovenskega gospodarstva lahko dobili bistveno več. Poglejmo, kje smo te rezerve, in jih izkoristimo.«

Minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti **Luka Mesec** je poudaril, da politika vsekakor sliši veliko kritik in nič pohval: »Vsekakor bi poudaril, da je Slovenija v desetih letih naredila največji napredek pri zmanjšanju revščine med otroki. Smo država v Evropski uniji z najmanjšo stopnjo revščine med otroki nasploh.« Prav tako je minister izpostavil dosežek države pri zmanjševanju brezposelnosti: »V desetih letih smo poskrbeli, da se je brezposelnost zmanjšala iz dobrih 135 tisoč na 45 tisoč oseb. Lahko naštevam še naprej. Osebna asistenca, kot jo imamo pri nas, je tako strukturirano urejena samo še v skandinavskih državah. Zato se moramo spoštovati in si pomagati med seboj ter stremeti k istemu cilju –slišimo vas in sprejemamo to pobudo, da se bomo znotraj vlade pogovorili o tem, kako spodbuditi dialog med gospodarstveniki in družbo, da bo potekal hitreje in lažje.«

Predsednica Sveta Fundacije FIHO **Nataša Sorko** je poudarila, da je družbena odgovornost pomembna v vsakem trenutku: »Pomembno je, da se zavedamo, da smo vsi del družbe in smo družbeno odgovorni. Na koncu se je treba vprašati, na čem še lahko gradimo. S tega stališča je pomemben tudi zakonodajni vidik. Zato je ključno, da se različni

akterji usedejo za eno mizo, pregledajo možnosti in najdejo rešitev.« Poudarila je še, da je pomembno vzpostaviti pozitivne mehanizme za spodbujanje družbene odgovornosti: »Ljudem je treba predstaviti dobre prakse, jih izobraževati in krepiti občutek solidarnosti. Spodbujati je treba tudi zaposlene in jih motivirati, da bodo tako v dobrem duhu vračali tudi družbi.«

Naloga foruma je bila med drugim, da bi skupaj aktivno poiskali načine, kako lahko pomagamo ljudem, ki potrebujejo pomoč. »Tega ne smemo zgolj prenesti na državo. Vendar mora država ustvariti sistemske spodbude, ki bodo posameznike in podjetja motivirale, da se bodo v večji meri vključili v nudenje pomoči. To vključuje nove vire financiranja za FIHO, sistemsko trajne rešitve, davčne olajšave in izobraževanje. Le s takšnimi pristopi bomo lahko opolnomočili ljudi, ki so pomoči potrebni, ter spodbujali programe, ki izboljšujejo njihovo materialno stanje in zdravje,« sklenejo zgodbo na Fundaciji FIHO. (vir: FIHO)

TESNE VEZI PRIJATELJSTVA

Hanah Karba

Obisk Zdrženja DLAN ob 30-letnici madžarske organizacije gluhoslepih

Foto: Zdrženje DLAN

Predstavniki Zdrženja gluhoslepih Slovenije DLAN smo se udeležili slavnostne obeležitve **30-letnice delovanja madžarske organizacije Siketvakok Országos Egyesülete**. Ob tem pomembnem jubileju smo izrekli iskrene čestitke ustanoviteljem, vodstvu in vsem članom organizacije, še posebej sekretarki **Dorottyi Kiráhidí** in dolgoletnemu predsedniku **Tamásu Ganglu**.

Naše sodelovanje z madžarsko organizacijo traja skoraj 20 let, pri čemer smo ponosni na tesne vezi, ki temeljijo na medsebojnem spoštovanju in prijateljstvu. Sekretarka Zdrženja DLAN, **dr. Simona Gerenčer** je vse prisotne prijazno nagovorila in izpostavila, da je madžarska organizacija bila zgled že od začetka delovanja in še vedno ostaja **pomemben vzor na področju dela z gluhoslepimi**.

Madžarska je že leta 2009 uzakonila pravico do tolmača za gluhoslepe, kar predstavlja pomemben korak v vključevanju te skupine v družbo. **Tovrstne pravice si v Sloveniji še prizadevamo doseči**. Na dogodku je državni sekretar za invalide, **dr. Ádam Kósa**, izpostavil pomen postavljanja gluhoslepih na prvo mesto v družbi.

Dogodek je bil prežet s ponosom in hvaležnostjo ter nas še enkrat spomnil, kako pomembno je mednarodno sodelovanje in skupno prizadevanje za bolj vključujočo prihodnost.

PRI REVMATIZMU JE NAJBOLJ POMEMBNO GIBANJE

Katarina Lukešević

Franc Špegel

Foto: B.P. – ZIFS 2024

Revmatičnim boleznim, ki so razširjene, ne samo pri nas, ampak povsod po svetu, smo namenili zadnjo oddajo **Odprta dlan** na Radiu Zeleni val v sredo, **9. oktobra 2024**. Gost oddaje je bil **Franc Špegel**, predsednik Društva revmatikov Slovenije, s katerim se je pogovarjal Borut Pogačnik tudi o letošnjem **Svetovnem dnevu revmatskih bolezni (12. oktober)**.

O svoji revmi in kako živeti z njo, je spregovoril Franc Špegel že na začetku oddaje in dejal, da je sam dobil potrjeno diagnozo, da ima revmo, že zelo zgodaj, in sicer pri svojih 28-29 letih. Po prejeti diagnozi **mu ni zmanjkalo volje do življenja**, ampak ravno nasprotno, čuti, da je postal uspešnejši kot kdajkoli prej.

Z revmo, kljub vsakodnevnim bolečinam, se da živeti. K bolj aktivnemu in manj bolečemu življenju **najbolj pomaga redna dnevna telesna aktivnost**, s katero revmatik prispeva k zmanjšanju bolečine in izboljšanju telesne drže, hkrati pa ohranja gibljivost sklepov in krepi mišice. Gibanje je zelo pomembno, je med oddajo večkrat povedal Franc Špegel.

Društvo revmatikov Slovenije deluje že 41 let in izvaja danes za 2.000 članov osem posebnih socialnih programov. Več o programih in tudi o najbolj pomembnem programu **Rehabilitacija in ohranjanje psihofizičnega zdravja revmatikov**, si lahko preberete na uradni spletni strani društva: <https://www.revmatiki.si/>

Zelo pomembno je, da revmatik upošteva in posluša svoje revmatologa. Danes, ko je medicina izredno napredovala, revmatolog najprej predpiše močno zdravilo, saj tako zaustavi umiritev (remisija) bolezni, kasneje pa so zdravila bolj blaga. Ta **biološka zdravila** so izredno kvalitetna in pri nas, kar zadeva Evropo, tudi najbolj dostopna.

Med oddajo so bila zastavljena tudi tri nagradna vprašanja. Trije srečneži so prejeli lepe praktične nagrade, in sicer pripomočke za telovadbo.

Zanimiva oddaja o revmatizmu, je že dostopna v arhivu radia: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-franc-spegl-drustvo-revmatikov-slovejje>

PRISLUHNI MO TIŠINI: SEPTEMBRSKI UTRIP Vlasta Tifengraber

Foto: Prisluhnimo tišini

September bil napolnjen z dogajanjem, ki predstavlja tihe vezi in bližino, posebno za tiste pogosto preslišane. **Zaposlovanje in rehabilitacijo invalidov** smo spremljali na **Reha dnevih v Portorožu**, od tam smo se odpravili na sprehod po ljubljanskih ulicah z **aplikacijo Slavic Soundwalking**, vmes pa smo skočili tudi na **Festival za tretje življenjsko obdobje**. Pozabili nismo niti na **mednarodna dneva znakovnega jezika in tolmačenja**.

Oddaja Prisluhnimo tišini bo na **sporedu v torek, 22. oktobra 2024, ob 11.10 uri na TV SLO 1.**

HALO, ZIFS...?

Poberki iz dežurne svetovalne službe

Pokličite nas na 041 381 679, vse dni v tednu med 8.00 in 21.00 uro ali povprašajte na info@zifs.si.

Dežurna svetovalna služba Združenja Invalidov – Foruma Slovenije deluje neprekinjeno vse dni že od 20. marca 2020 naprej in je v tem času pomagala že več kot tisoč ljudem.

Poberek iz dežurne svetovalne službe:

- V zadnji številki Sporočevalca so nas invalidi iz Maribora obvestili o rušitvi strehe telovadnice v Mariboru. **Inženirsko zbornico Slovenije** smo povprašali po vzrokih? Ta je odgovorila že po treh dneh z naslednjo obrazložitvijo.

To, kateri konstrukcijski material je najboljši ali bolje rečeno najoptimalnejši za posamezen objekt se je potrebno odločiti od primera do primera, saj je to odvisno od mnogih dejavnikov. Odločitev o izbiri konstrukcijskega materiala je na strani investitorja, pri čemer je edino smiselno, da se opre na predlog strokovnjakov, t.j. na pooblaščenega arhitekta v zvezi z oblikovnimi in estetskimi zahtevami, predvsem pa na pooblaščenega inženirja s področja gradbeništva, ki zna ovrednotiti vidik optimalnega zagotavljanja mehanske odpornosti in stabilnosti. Ne glede na to, kateri konstrukcijski material pa je izbran, mora biti objekt izveden v skladu s predpisi, ki predpisujejo tudi zagotovitev ustreznega nivoja zagotavljanja mehanske odpornosti in stabilnosti. Mnogo dvoran je izvedenih s konstrukcijskim lesom, tudi lepljenim, ki je za to v splošnem povsem ustrezen material.

Dileme, kateri konstrukcijski material je bolj varen, torej ne sme biti, saj mora biti objekt enakovredno varen v vsakem primeru. Če je torej prišlo do napake na objektu, za to težko krivimo neustrezen gradbeni material sam po sebi, lahko pa, da je prišlo do napake v proizvodnji konstrukcijskih elementov, ali pa je bil ta neustrezen

uporabljen oz. je bil objekt neustrezno sprojektiran. Tega ta trenutek še ne vemo. Napaka v proizvodnji konstrukcijskega materiala ali pri projektiranju namreč nista edina možna vzroka za porušitev objekta. Vzrok za to je med drugim lahko tudi napaka pri izvedbi del, neustrezno vzdrževanje ali pa je porušitvi botrovala obtežba, ki je presegla predpisano, ki jo pri svojem delu upoštevajo projektanti - statiki. V tem primeru bi lahko govorili o višji sili, ki pa bi lahko nakazala tudi potrebo po povečanju obtežb v predpisih.

Prepričani smo, da se bo v prihodnjih dneh ugotovilo, kaj je bil vzrok napake.

Ob tem naj še povemo, da smo na zbornici zaznali, da se dogodki odkrivanja streh javnih objektov (šole, telovadnice) ob neurjih vrstijo vse pogosteje, na kar smo že pred časom opozorili Vlado RS, ki je zadevo odstopila v reševanje Ministrstvu za naravne vire in prostor (dopisi v prilogah). Dejstvo je, da na zbornici nimamo vseh potrebnih informacij in pooblastil, da bi zadevi sami prišli do dna, zato tu potrebujemo pomoč. Žal odziv države kaže, da interesa za sistemsko reševanje teh težav ni.

SVETOVNI DAN VIDA IN MEDNARODNI DAN BELE PALICE

David Zalar*

<p>1. Dobrih dvesto let je minilo; dve stoletji imamo slepi svojo pisavo. Ali kdaj pomislimo, kaj je ta pisava spremenila v življenju slepih po vsem svetu – ali vsaj po večjem delu sveta? Kmalu bosta minili dve stoletji od prve knjige, napisane v tej pisavi. Slepemu človeku je bila tako dana možnost zapisovati, brati, dostopati do tiskanih virov ... Dobili smo možnost, učiti se, ustvarjati, komunicirati ...</p>	<p>4. Povečevanje računalnikov in drugih elektrončkov brajici najbolj škodi. Pred leti se je precej na glas govorilo o tem, kako da je brajica preteklost, da je ta zapis zastarel in podobno. Takšna govorjenja, še posebej ljudi, ki ključno vplivajo na življenje slepih, so povsem nepotrebna. Brajeva pisava ima svoje prednosti in ima svoje slabosti. Vsi, ki jo imamo radi, si prizadevajmo za njeno popularizacijo, prisotnost, uporabo ...</p>
<p>2. Louis Braille je uresničil željo, ki je tlela že dolgo časa – dati slepim zapis, ki bo berljiv, ki se ga bo dalo pisati ... Sistem se je zaradi svoje preprostosti precej hitro prijel, sprašujem pa se, če je Louis kdaj pomislil, kaj bo z njegovim zapisom čez sto, dvesto let. Če pogledamo samo možnost pisanja in tiskanja v brajici: od tablic, preko pisalnih strojev, do sodobnih tiskalnikov; da omenim samo glavne oporne stebre ...</p>	<p>5. V čem je torej prihodnost tega čudovitega zapisa? Kot klasična knjiga, kljub elektronski konkurenci, ne izumira, tako sem prepričan, da ne bo izginila brajeva knjiga. Branje s papirja ima svoje edinstvene prednosti, ki jih ne more nadomestiti še tako izpopolnjena aplikacija. Na papirju "vidimo" obliko besedila, lahko se mnogo bolj svobodno gibljemo po njem, da splah ne omenjam zapisov, kot so tabele, miselne slike, "risani" predmeti ...</p>
<p>3. Mnogi so mnenja, da se z razvojem sodobne tehnologije položaj brajeve pisave maje. Računalniki z vsemogočimi aplikacijami, pa pametni telefoni, ki zmorejo skorajda vse, so brajici resna konkurenca. Res – sodobna tehnologija je v življenje slepih prinesla podoben preskok kot pred dvema stoletjema Braillova pisava. V dobi interneta je bila tako slepim dana možnost dostopa do le-tega; a tudi tu brajica igra pomembno vlogo ...</p>	<p>6. To je kratko razmišljanje o pisavi slepih ob letošnjem dnevu vida in dnevu bele palice. Brajeva pisava je, poleg bele palice, v življenju slepih osnovni korak. Negujmo ju, sprejmimo ju v naša življenja, spodbujajmo ljudi pri uporabi obeh. Ko obvladamo hojo s pomočjo bele palice in smo pismeni s pomočjo brajice, lahko naredimo naslednje korake v življenje in ti koraki bodo stabilni in bodo prinesli mnogo lepega ...</p>

Šest točk ob dnevu vida in dnevu bele palice

Foto: ZDSSS

V četrtek, 10. oktobra 2024, smo obeležili **Svetovni dan vida**, v torek 15. oktobra 2024 pa **Mednarodni dan bele palice**. Dneva sta bila namenjena ozaveščanju splošne javnosti **o pomenu zdravega vida ter o osebah, ki živijo s slepoto ali s slabovidnostjo**. To je priložnost, da se vprašamo, kako svet doživljajo tisti, ki so prikrajšani za ta čut, ki ga ostali jemljemo kot samoumevnega.

Slepi in slabovidni si pri vsakodnevnem življenju pomagajo z različnimi tehnikami in pripomočki med katerimi je najbolj prepoznavna ravno **bela palica**, ki je poleg tega, da **slepemu pomaga pri zaznavanju ovir med hojo**, tudi neke vrste **simbol slepih in slabovidnih**. Okolico torej opozarja, da je njen uporabnik slep in ima zato posebne potrebe ter je nanj potrebno biti pozoren.

Zelo dragocen pripomoček pa je seveda tudi **brajica**. **Knjige v brajici so neprecenljiv vir znanja in zabave za slepe in slabovidne**. Brajica je sistem pisave, pri katerem so črke in znaki dvignjeni in jih je mogoče tipati. Z njeno pomočjo lahko slepi berejo in dostopajo do različnih vsebin, kot so knjige, učbeniki in revije ter se potopijo v prečudoviti svet.

***David Zalar**, mag. bibliotekarstva, informacijskih znanosti in založniških študij.

O ŽIVLJENJU S SLEPOTO ALI S SLABOVIDNOSTJO V ODDAJI ODPRTA DLAN

Ste se kdaj vprašali za dostopnost kulturno umetniških dobrin za slepe in slabovidne. Če ne, boste dobili vse odgovore v sredini oddaji **Odprta dlan**, kjer se bo Borut Pogačnik pogovarjal s **Štefanom Kušarjem**, tajnikom Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije ter z **Luko Pavlinom** iz iste zveze. Med **10.30 in 11.15. uro** nas lahko v sredo, **23. oktobra 2024**, pokličete na številko **01 786 0 400**, ter tako sodelujete tudi sami s svojimi vprašanji in mnenji. Frekvence **Radia Zeleni val** so: **93,1, 96,2 in 97,0 MHz**.

50 ZRN SREČE Hanah Karba

Nova knjiga Vlaste Nussdorfer je posvečena ljudem z gluhoslepoto

Foto: Združenje DLAN

Na gradu Dvor v Preddvoru je v ponedeljek, 7. oktobra 2024, potekala predstavitev knjige **50 zrn sreče** avtorice **Vlaste Nussdorfer**. Knjiga prinaša zbirko življenjskih zgodb in pripovedi, prežetih s pozitivnimi sporočili o sreči, navdihujočimi nauki in modrostmi, ki nas opominjajo, kako lahko vsak dan postanemo boljši. Zgodbe so zasnovane kot basni, vsaka pa se zaključí z mislijo o pomembnosti sreče.

Posebno čast za Združenje gluhoslepih Slovenije DLAN predstavlja, da je Vlasta Nussdorfer svojo knjigo **posvetila prav ljudem z gluhoslepoto**. Ob tej priložnosti so se ji Dlanovke in Dlanovci iskreno zahvalili in ji hkrati čestitali za rojstni dan. Na dogodku sta praznovali tudi Tanja Šubelj - Grofica in Mirjana Šernek.

Dogodek so obogatili nastopi znanih in priznanih glasbenikov, kot so Samuel Hudl, Sam's Fever, Regina, Milena Vračko, Mirjana Šernek in Dečve z Gorenjske, kar je pripomoglo k prijetnemu vzdušju.

SKUPINSKO BRANJE V ORMOŽU

Katarina Lukešević

Druženje in branje časopisov v Ormožu

Foto: A.P. – ZIFS 2024

V Ormožu sta izvajalca Anton in Slava dejavna vsak dan v tednu s programom **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja**. S svojimi obiski razveseljujeta vse svoje uporabnike, ki so vedno **radi v njuni družbi**. Ker so bralne navade pomembne tudi pri starejših ljudeh, so tokrat ob pitju kave skupaj prebirali tudi dnevne novice iz časopisa Večer.

NA ROBU TEME JE SVETLOBA

Igor Miljavec

Foto: zajem zaslona podcasters.spotify.com

Tokrat smo pred naš mikrofonski povabili Zdravka Kozinca iz Zavoda Iskriva. V pogovoru se dotaknemo tem, zakaj je potrebno razmišljati v smeri, da se infrastrukturo in storitve načrtuje za vse, kako pomembna je pri tem kultura dialoga, pa tudi o tem, kaj bomo slišali na **konferenci na temo vključujoče in dostopne družbe – Nove investicije, skupni razvoj**, ki bo v sredo, 23. oktobra 2024, od 9. do 14. ure v NLB Centru inovativnega podjetništva, Trg republike 2, Ljubljana. Na konferenci bo sodeloval tudi predsednik MDSS Nova Gorica Igor Miljavec.

Podcast lahko poslušate preko linka: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/mdss-nova-gorica>

PRIHAJAJO NOVE ODDAJE O INVALIDIH NA RADIO ŠTAJERSKI VAL

V četrtek, 24. oktobra 2024, bomo snemali nove oddaje za invalide na **Radiu Štajerski val**. Dotaknili se bomo tem: **stoma, fibromialgija, paraplegija** in seveda bo govora tudi o **Fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij**. Pogovarjali se bomo z **Borutom Severjem**, predsednikom FIHO, **Natalijo Živko**, članico Upravnega odbora Društva za fibromialgijo in **Milanom Korenom**, podpredsednikom ILCO društva za Koroško.

POSEBNOSTI GORENJSKIH TRGOV (1)

Dr. Boris Golec*

Trg Vače po Valvasorjevi Topografiji Kranjske (1679)

Vače – najmanjši in edini »pravi« trg

Vače pri Litiji, približno dva kilometra in pol oddaljene od geometričnega središča Slovenije (Geoss), so od konca 19. stoletja dalje dosegle široko prepoznavnost kot območje številnih in bogatih prazgodovinskih najdišč. V primerjavi s tem je močno omejeno védenje, da so bile kljub majhnosti skozi stoletja naselje s statusom trga in precej širokimi trškimi pravicami. Po genezi in notranjem ustroju so bile Vače edini »klasični« srednjeveški trg na Gorenjskem, če izvzamemo tiste štiri, ki so med 13. in koncem 15. stoletja postali mesta (Kranj, Kamnik, Škofja Loka in Radovljica). Od gorenjskih krajev sta v srednjem veku pridobila trške pravice še Tržič in Bela Peč (danes v Italiji), v 17. stoletju pa se kot trg prvič omenjajo Jesenice.

Prva omemba Vač kot trga **leta 1429** je glede na glavnino trgov slovenskega prostora pozna. Upošteva, da sta **sosejna trga Motnik in Litija** dokumentirana še v 14. stoletju, je treba tudi začetke trga Vače iskati pred letom 1400. Pri vseh treh trških naseljih je šlo za klasičen način nastanka, za povezanost trškega naslova z obstojem tedenskega sejma oziroma letnih sejmov. Posebnost Vač je bila oddaljenost od **gradu Lebek**, sedeža trškega gospoda. Za razliko od večine slovenskih trgov se niso razvile kot podgrajska naselbina, ampak okoli vikariatne, poznejše župnijske cerkve, oddaljene približno dva kilometra od gradu.

Odprto ostaja vprašanje, kdo od trških gospodov in kdaj je Vačane delno oprostil podložniških obveznosti, jim omogočil izvajanje nižjega sodstva z izvoljenim trškim sodnikom in zaščitil njihove sejme. Ponuja se logično zaporedje pridobitev: sejm, oprostitev dela obveznosti, sprva postavljeni in nato izvoljeni sodnik, ki ga je potrjeval trški gospod, graščak na Lebeku. Skoraj sočasni prvi omembi pomirja (1444) in sodnika (1447) le malo po prvi pojavitvi trga v pisnih virih ter njuno kontinuirano pojavljanje sami po sebi ne zadoščajo za sklepanje, da so pravice, ki so si jih Vačani dali potrditi leta 1667 pri cesarju Leopoldu I., izvirale še iz 15. stoletja. Leopoldov privilegij sicer pravi, da naj bi Vačani imeli pravice, ki jim jih je cesar potrdil, že 188 let prej (torej leta 1479), zapis o njih pa naj bi uničili Turki, vendar ni o tem nobenega dokaza. Zgodovina trških pravic se na normativni ravni začne šele v sedemdesetih letih 16. stoletja, ko so se prvi znani poskusi pridobitve sejemskega privilegija končali brez uspeha.

Omenjeni privilegij **Leopolda I.** iz leta 1667 je Vačam zagotavljal naslednje »stare pravice«: vsakoletne volitve sodnika, sodstvo prve instance nad tržani in drugimi prebivalci trga, oproščenost sodelovanja pri pregonu in izvršitvi kazni nad

hudodelci ter tri letne sejme in tedenski sejem ob ponedeljkih s pravico do pobiranja stojnine. Privilegij je na Kranjskem posebnost v dveh ozirih. Prvič, ker gre za edini deželnoknežji trški privilegij, ki poleg sejemskih pravic vsebuje tudi sodne pravice trga vključno z volitvami trškega sodnika. In drugič, ker sta samo še dva trga tako kot Vače dajala svoj privilegij do 18. stoletja v potrditev vsakokratnemu novemu deželnemu knezu – marginalni tržec Poljane ob Kolpi in Tržič. Njuna trška privilegija sta segala še v 15. stoletje, podeljene pravice pa so bile v obeh, še zlasti v poljanskem, veliko ožje kakor v privilegiju trga Vače. Za potrditev svojega privilegija so Vačani leta 1728 prosili cesarja Karla VI., a ga očitno kljub ugodnemu mnenju kranjskega deželnega vicedoma iz neznanega razloga niso dobili. Potrdila jim ga je leta 1748 Marija Terezija in zadnjič leta 1784 Jožef II., slednji brez pravice do pobiranja sejemske stojnine, ki je medtem po sodni poti pripadla gospostvu Lebek, tedaj že združenemu z gospostvom Ponoviče. Vačani so si omenjeno pravico izborili nazaj leta 1824, nato pa so izposlovali še dva privilegija: za štiri letne sejme (1828) in za tedenski sejem (1848), ki je pred tem ugasnil.

Zelo malo je znanega o udejanjanju zapisanih trških pravic. Priča smo veliki diskrepanci med razmeroma dobrim poznavanjem normativne plati pravic in skoraj popolno odsotnostjo pričevanj o praktični plati. Ničesar ne vemo o volitvah trškega sodnika in individualnem sprejemanju tržanov, izpričan ni niti trški svet, ki je vsekakor moral obstajati, znan ni noben dokument, ki bi ga izdelala trška pisarna in izdali trški organi. Trška samouprava, kot jo je zagotavljal večkrat potrjeni deželnoknežji privilegij, nazadnje leta 1784, je najverjetneje obstala do ukinitve mestnih in trških sodno-upravnih samouprav v času Ilirskih provinc (1811). Po avstrijski restavraciji oblasti so bile Vače do leta 1849 občina na čelu z rihtarjem, pri čemer sta občina in rihtar nosila naslov trški.

Posestni strukturi trga Vače je mogoče slediti šele od zgodnjega 17. stoletja, ko je po urbarju gospostva Lebek štel 31 posestnikov – oštetarjev (Hofstätter), število oštatov (Hofstatt) ali domcev pa je znašalo 36. Zelo podobno stanje je prikazuje terezijanski kataster sredi 18. stoletja, ko bi število vseh domov utegnilo doseči 40. Po uvedbi hišnih števil leta 1770 je bila najvišja številka 44, leta 1817 pa je trg po uradnih podatkih premogel 47 hiš in 236 prebivalcev, kar ga je med 17 trgi na Kranjskem uvrščalo po številu hiš na 13. mesto in po številu prebivalcev na 15. Proti sredi 19. stoletja je hitreje naraščalo število prebivalcev kakor hiš. Franciscejski kataster iz leta 1826, ki ponuja prvo natančno sliko zemljiške in hišne posesti, ima 48 hiš. Toliko jih je bilo v trgu tudi leta 1845, prebivalstvo pa se je medtem povečalo na 319 oseb.

V gospodarskem pogledu so Vače funkcionirale kot tipičen tržec z utečenimi sejmi in obrtniki, ki so z osnovnimi obrtnimi storitvami pokrivali potrebe lokalnega okolja. Edini relevantni vir o poklicni strukturi trških posestnikov je terezijanski kataster iz srede 18. stoletja, ki navaja poklic pri 18 ali dobri polovici od 34 posestnikov, podložnikov gospostva Lebek, medtem ko so drugi živeli le od zemlje. Po navedbi v cenilnih operatih ni okoli leta 1830 niti ena družina živela samo od obrti.

Trški naslov in skromni atributi trga so se pri Vačah ohranili do srede 20. stoletja, pri čemer je odprava naslova trg nekaj let po drugi svetovni vojni – v okviru splošne ukinitve trških naslovov – sovpadala z izgubo sedeža občine in z gospodarskim nazadovanjem kraja.

***Prof. dr. Boris Golec**, znanstveni svetnik na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU in redni profesor Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in dolgoletni član Združenja invalidov – Foruma Slovenije.

O BARBARIH IN VANDALIH Zoran Radonjić »Žonki«

Barbari – ta beseda izvira iz grščine. Sprva se je oznaka nanašala na jezik (barbari – tisti, ki bebljajo oziroma nerazločno govorijo – iz grškega vidika). Od grško–perzijskih vojn (prva polovica 5. stoletja pr. Kr.) je beseda barbari postala zaničljiva oznaka za Negrke, pri starih Rimljanih pa za ljudstva zunaj rimske države in tako tudi pri Bizantincih – celo za

zahodnoevropska ljudstva. Negativen pomen se je ohranil do danes, saj z besedo barbari označujemo surove, neizobražene ljudi.

Navijači nogometnega kluba »Budučnost« iz Podgorice se imenujejo »Varvari« (»Barbari«). Tudi ime Barbara ima grško poreklo in pomeni »tujka«.

Vandalizem – uničevalna strast, divjaško pustošenje. Ta izraz je skoval konec 18. stoletja bloiski škof H. Gregoire za golo razbijaško silo, ki jo je pripisal predvsem vandalskemu ropanju Rima leta 455, čeprav Vandali niso bili prav nič hujši od mnogih drugih. Vandali so bili germansko ljudstvo, ki se je v 5. stol. preselilo iz današnje Srednje Evrope prek Španije (španska pokrajina Andaluzija je imenovana po Vandalih) v – do takrat rimsko – Severno Afriko na območju nekdanje Kartagine (današnja Tunizija). V času cesarja Justinijana (527–565) je Vandale uničila bizantinska vojska pod poveljstvom Belizarja, toda z Vandali vred ni izginilo vandalsko obnašanje, saj je še kako živo tudi dandanes – najbolj se kaže v nasilniškem vedenju nogometnih navijačev.

V CELJU JE LETOS ŽIVAHNO Dragica Mirnik

Teden otroka

Rožnat oktober

Foto: MDDI Celje

Kam le čas beži se pogosto vprašamo. Da, čas prehitro mine, in že gremo proti koncu leta. Mnoge dejavnosti v našem društvu se je odvijalo v zadnjih mesecih. Druženje, povezovanje in medsebojni pogovori so neprecenljivi. Tega se v vodstvu **Medobčinskega društva delovnih invalidov Celje** zelo zavedamo. Pod okrilje smo dobili **Čebelco** (novi prostori za invalide v Vojniku), za kar se iskreno zahvaljujemo odgovornim, da so nam dali možnost razširjati naše poslanstvo širše, med občane. Organizirali smo **delavnice v Celju in Vojniku**. Teme so bile različne in člani so jih številčno obiskali. Kuhali smo zdrav naravni sok kar trikrat, saj nas je narava obilno obdarila s sadjem.

Na željo mnogih, smo organizirali **delavnico »štruklji naših babic«**. Lojzka Operčkal je prava mojstrica v kuhanju in peki domačih dobrot. Pokazala in povedala je, kako se pripravljalo jajčni štruklji, ki so lahko samostojen, zdrav obrok. Skuhala je tudi skutine štruklje in nas podučila, kako se za njih naredi vlečeno testo. Na degustacijo smo povabili tudi varovance doma Senecure Vojnik in veseli smo bili, da smo se lahko z njimi družili, saj so tudi naši člani in nekateri so prej bili **občani Vojnika in Celja**. Njihova sreča in veselje, da so imeli možnost priti v Čebelco, se je izražala v njihovih lesketajočih se očeh. Hvala spremljevalkam. Čeprav še ni pust, smo imeli tudi **delavnico peke krofov**. Mnogi so bili na tej delavnici prvič in so skrbno sledili navodilom, receptu našega peka Zdenka Vrenko. Ob degustaciji smo poklepetali,

zapeli ob zvokih harmonike Janka Moguja. S svojo prisotnostjo sta nas počastila župan občine Vojnik Branko Petre in vodja družbenih dejavnosti Urška Mužar. Majda Brežnik, vsestranska mojstrica v ročnih spretnostih je vodila **delavnico Izdelava rož iz krep papirja**. To je običaj, ki gre skoraj že v pozabo. Prav je, da se prikažejo in ohranjajo stari običaji. Po delavnici pa smo se posladkali s pecivom, sončnico, ki jo je spekla Marjana Vrenko. Majda je res spretna in z mnogimi smo se dogovorili, da delavnico ponovimo, saj nam je v interesu, da se te umetnosti priučimo.

Delavnica Demenca bolezen sodobnega časa se je odvijala na sedežu društva. Številne invalide je zanimal potek bolezni in preventiva. Da, lahko malo upočasnimo ali celo preprečimo to bolezen. Zelo pomembno je »treniranje« možganov skozi razmišljanje, branje, reševanje križank in seveda druženje ob petju, plesu, izvajanju raznih vaj. In tega nam ne manjka, saj je možnosti take oblike v našem društvu res veliko. Hvala mag. farm. Monika Firer je na preprost način podala primere prvih znakov te bolezni in nas vzpodbudila k preprečevanju le te.

Izvedli smo **dva kratka pohoda skozi mesto Celje do visečega mostu**. Športni piknik je zaradi slabega vremena odpadel v tradicionalni obliki. Smo ga pa organizirali v manjših skupinah kot pohod, po pohodu pa tradicionalna malica z gobovo juho. **Mnogi invalidi ne morejo zaradi zdravja v gozd**, da bi si nabrali gozdnih dobrot, zato sva se z Romano Videnšek kar nekajkrat podali na Pohorje, se »pasli« po gozdu in imeli srečo. Nabrali sva lisičke in jurčke, da nam je lahko Zdenko Vrenko pripravil gobovo juho. Ob malici smo se pogovarjali o pomenu druženja in gibanja v naravi. Ugotavljanja, da moči pešajo ob hoji, so kar hitro zbledele, saj nam je Janko Mogu zaigral na harmoniko da so bile težave pozabljene. Z Zdravljico smo vse dobro zaželeli Danici Gobec in Karlu Muzel za njun praznik.

Delavnica depresija

Foto: MDDI Celje

Delavnice ročnih del potekajo, spletenih je preko sto parov copatk in kopic za novorojenčke. Pridne roke naših **Zvončnic** so neumorne, žal pa smo se morali posloviti od dveh. Nenadoma sta umrli soustanoviteljici **Zvončnic Berta Kompož**, ki je v vseh letih spletla preko 500 parov copatk za novorojenčke in **Irena Rotar**, ki je zelo lepo vezla razne prte in izdelovala vizitke. Nove članice Zvončnic **Zali Novak**, **Helena Simič** in **Karin Klemenc** pridno pletejo. Karin je zelo navdušena nad copatki in njena zbirka šteje preko 100 parov copatk. Copatki in kapice bodo greli naše novorojenčke, saj smo pletenine podarili **ob tednu otroka porodnišnici Celje**.

Pletli smo tudi **roza šale za roza oktober**. V podporo obolelim, ozdravljenim bolnikom za rakom dojke smo želeli pokazati podporo z ovijanjem dreves v te pletenine. Drevesa smo oblekli v Celju, Vojniku, Štorah in Dobrni. Ob tem smo tudi pozvali k skrbni preventivi in o temu kako pomembno je, da se o tej kruti bolezni pogovarjamo, vedoč da je bolezen ozdravljiva, če je le pravočasno odkrita. V Dobrni smo oblekli drevored v zdraviliškem parku. Podžupanja občine Dobrna Branka Gal je dala pobudo članicam kmečkih žena Arnika, ki so spletle res veliko lepih šalov in tako je v parku drevored ovit v roza pletenine. Mnoge se je kulturni program dotaknil, saj ples, petje in glas harmonike božajo dušo. Nedeljsko popoldne je bilo v parku Dobrna posebno, posebno za to, ker je množica ljudi preživela lep popoldan ob glasbi, plesu in dobrotah članic društva Arnika. Dogodek je s svojo prisotnostjo počastil tudi župan Martin Brecl in zbrane lepo nagovoril. Vesela sem, da smo **projekt rožnat oktober** izvedeli v vseh štirih občinah. Na vseh prireditvah sta nas s svojo prisotnostjo počastili članici Europa Donna Mojca Kovač in Barbara Tisel. Obe sta prehodili pot bolezni in tudi pot ozdravitve. Osveščata oboje, jih vzodbujata in radi delita izkušnje svoje bolezni med oboje. Poudarjata pomen preventive in pogovarjanja o raku v širši javnosti.

ENAKOST V ŠPORTU Drago Perko

Igre poguma

Foto: Luka Vovk/Sportida

V **Mali galeriji Cankarjevega doma v Ljubljani** so v ponedeljek, 14. oktobra 2024, odprli fotografsko razstavo **IGRE POGUMA**, ki ponuja edinstven vpogled v minule paralimpijske igre v Parizu, ki veljajo za največji parašportni dogodek na svetu.

Razstavo sestavljajo **fotografije priznanega športnega fotografa Vida Ponikvarja**, enega redkih v Sloveniji z bogatimi izkušnjami na področju **parašporta**. Njegove fotografije osvetljujejo **izjemne trenutke poguma in vztrajnosti paralimpijcev, s čimer obiskovalcem približajo svet**, ki kljub svoji veličini pogosto ostaja v ozadju javne pozornosti.

Zbrane so nagovorili bronasta paralimpijka **Živa Lavrinc**, slavnostna govornica **mag. Urška Klakočar Zupančič**, predsednica Državnega zbora Republike Slovenije, **Romana Girandon**, predsednica uprave Loterije Slovenije, **Damijan Lazar**, predsednik Zveze za šport invalidov Slovenije-Slovenskega paralimpijskega komiteja, kustos **dr. Tadej Curk** in mojster fotografije **Vid Ponikvar**.

Paralimpijske igre Pariz 2024 so v duhu znamenitega gesla francoske revolucije »enakost« na popolnoma novo raven dvignile **povezovanje, vključevalnost in enakovredno obravnavo v športu**. Parašport je s tem tudi v Sloveniji doživel svojo pravo prepoznavnost.

Športniki, njihovi bližnji, spremljevalci, navijači, opazovalci in prvič v zgodovini tudi televizijski gledalci so z navdušenjem spremljali igre, ki so pritegnile izjemno pozornost širše javnosti. **Izjemni uspehi, kot sta zlata medalja Frančka Gorazda Tirška in bronasti medalji Žive Lavrinc ter Dejana Fabčiča, pa tudi dosežki, kot so 6. mesto odbojkaric in 7. mesto Henrika Planka**, so dodatno okrepili zavedanje o pomembnosti parašporta.

Razstava bo na ogled do **8. decembra 2024** v Mali galeriji Cankarjevega doma, **vstop je brezplačen**. Najprimernejši **dostop za gibalno ovirane je prek vhoda s Prešernove ceste** (Vhod 1), kjer je urejena klančina in samodejna drsna vrata. Dvigalo, ki se nahaja ob garderobah na levi, vodi eno nadstropje nižje do Male galerije. Tisti, ki potrebujejo spremstvo ali vodenje do razstave, lahko uro pred prihodom pokličejo recepcijo Cankarjevega doma na številko **01 24 17 100**.

ZANIMIVI POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI

Katarina Lukešević

Sebastjan Ferfolja

Foto: B.P. – ZIFS 2024

V sobotni oddaji za invalide na **Radiu Robin**, ki pokriva celotno področje Severne Primorske, bo tokrat na vprašanja avtorja oddaje Borut Pogačnika, odgovarjal **Sebastjan Ferfolja**, predsednik Društva paraplegikov Severne Primorske. V oddaji je opisal svojo življenjsko pot do prometne nesreče z motorjem, ko je postal invalid. Danes mu uspe brez vozička narediti kakšnih 50 metrov, več pa ne. V oddaji je tudi opozoril na **zanimive posebne socialne programe v društvu**, ki so namenjeni za invalide s poškodbo hrbtenice. Ti programi so: Prevozi invalidov, Šport in rekreacija, Kompenziranje invalidnosti, Ohranjanje zdravja, Interesne dejavnosti, Informativna dejavnost in Kultura.

Oktobrski oddaji za invalide lahko prisluhnete v soboto, **26. oktobra 2024**, med **18.10 in 18.40 uro** na frekvencah **Radia Robin**, ki sta: **99,5 in 100,0 MHz**. Prisluhnite zanimivi oddaji.

TRGANJE KORUZE IN KOŽUHANJE NA PTUJU

Ignac Habjanič

Koruza je bila skupaj s krompirjem, paradižnikom in papriko v Evropa prinesena s strani osvajalcev Novega sveta iz srednje ter južne Amerike. V Slovenijo je z zahoda prišla preko Italije in vzhodno s Turki, saj ji po nekod po domače še vedno pravijo **turščica** in so jo v Sloveniji kmetje začeli saditi konec 17. stoletja. Je enoletna rastlina, ki zraste nekje do višine 2,5 metra ter je posajena običajno v vrste ter je pomembna žitarica v prehrani živali in ljudi. Zadnji čas pa se uporablja tudi kot silaža v BIO plinarnah pri proizvodnji tako imenovane zelene energije. V jeseni september-oktober, ko stebila postanejo rjavo rumena, je čas za njeno spravilo trganje koruznih storžev, v kolikor je že prej niso silirali, kjer kombajn zmelje koruzni storž z stebлом v silažo. Danes to delo opravijo kombajni, ki potrgajo klasje, ga olupijo – zličkajo in zluščijo, koruzna stebila pa zmeljejo in ostanejo na njivi.

Njega dni so koruzne storže ročno trgali, nalagali na voz, odpeljali domov in so jih, ko so bila vsa ostala dnevna dela že opravljena predvsem v večernih morda tudi nočnih urah LIČKALI - KOŽUHALI. Kožuhanje je še pred desetletji veljalo poleg BRATVE za enega najpomembnejših skupinskih del na kmetiji saj se je zbralo več ljudi in ta način dela danes zelo redko zasledimo v živo. Kjer so imeli KORUZJAKE so odstranili vse liste, v kolikor pa ne, so pustili po dva lista in kasneje se je več storžev povežalo skupaj in so jih obesili pod kap ali strop v gospodarskem posloplju-KOLARNICI. Koruzna stebila –koruznico so kasneje s srpi poželi povežali v snope in postavili v RASTAVE, ki so ostale na njivi ali pa jih ob gospodarskem posloplju naložili ob steno ter uporabili narezane na manjše kose kot FOJTER ali FUTER predvsem za krave.

Poleg tega, da je koruza bila in še je predvsem hrana za ljudi in živali, so v preteklosti zelo koristno uporabljali LIČJE – liste, ki so pokrivali koruzni storž kot surovino za izdelavo različnih uporabnih predmetov. Tako so spretno in vešče ženske tistega časa iz ličja pletle: predpražnike, cekarje, razne podstavke, različne uporabne košarice, copate-natikače..... in z ličjem so bile napolnjene tudi ležalne blazine ŠTROZOKI, ki se je vsaj enkrat na leto zamenjalo. Sicer pa je koruza povezana tudi z našim minulim šolstvom, saj so po pričevanju naših starih imeli v šolah koruzo na kateri so morali neubogljivi šolarji občasno klečati in še ena zanimivost za zvezo moškega in ženske, ki nista poročena, rečemo; da živita na koruzi.

Trganje koruze in kožuhanje

Foto: Zdenka Ornik

Ker je tak način spravila koruze že skoraj pozabljen je MDI (Medobčinsko društvo invalidov) Ptuj v planu svojih aktivnosti za članstvo društva v sklopu kostanjevega piknika svoje mobilne člane pozvalo na trganje koruze v Sejacih, kjer sta gospodar-gospodinja Branko in Marjeta Firbas na njivi pustila dve vrsti koruze za ta družabni namen, ki se je kasneje nadaljeval s KOŽUHANJEM na dvorišču gasilskega doma v Moškanjcih, kjer so lahko sodelovali tudi manj mobilni člani in se družili v prijetni družbi enakih do večernih ur.

KOSTANJEV PIKNIK V BESNICI PRI KRANJU

Katarina Lukešević

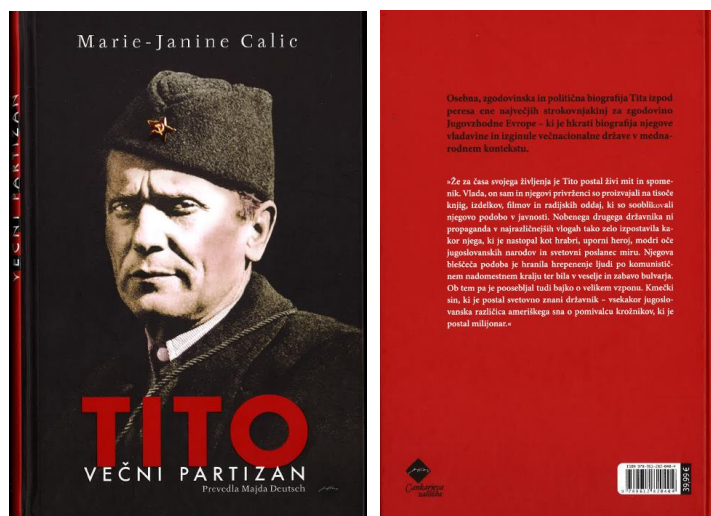
Nedeljsko druženje v Besnici

Foto: K.B. – ZIFS 2024

Po kostanju je dišalo v nedeljo, 20. oktobra 2024, v **Besnici pri Kranju** pod vznožjem Rovnika. Tam je bila tudi izvajalka Katja, ki izvaja posebni socialni program **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja v Kranju**. Obiskovalci piknika so lahko na stojnicah okušali najboljše domače izdelke, pridelke in se na koncu posladkali s pečenim kostanjem.

KNJIŽNA NOVOST RAZMIŠLJANJA O TITU Borut Pogačnik

Cankarjeva založba, strani 384, 39,99 eur

Foto: ZIFS

O **J. B. Brozu-Titu** je bilo napisanih veliko biografij. V takratni Jugoslaviji je bil njegov uradni biograf Vladimir Dedijer, ki je v svoji prvi knjigi, ki je bila objavljena leta 1952, objavil zapise o Titovi življenjski poti, od Kumrovca pa do Beograda ter za tisti čas – smelo, objavil tudi dejstvo, da so bile v takratni Kominterni številne frakcije, ki jih je J.V. Stalin celo spodbujal in ki so v letih med 1936 in 1938 privedle do številnih likvidacij strastnih komunistov, ki so končali v teh čistkah. Tudi ena od jugoslovanskih frakcij, na čelu z Milanom Gorkićem, je bila obglavljena. Pomen te knjige je predvsem v dejstvu, da jo je napisala nemška avtorica **Marie-Janine Calic**, ki je hčerka hrvaškega zgodovinarja Eduarda Čalića.

Zbrala je zelo bogato gradivo z različnih koncev sveta o življenju J. B. Broza, kar do sedaj, kolikor je piscu teh vrst poznano, ni storil še noben avtor. Upal bi si trditi, da gre za povsem objektivno pisanje pisca, ki ga ni strah omembe medvojnih in povojnih pobojev ter precejšnjemu odmiku predsednika države od svojih državljanov, kot je to velikokrat v svojih delih poudarjal njegov nekdanji in kasneje odpadli spremljevalec skozi revolucijo, Milan Đilas v knjigi Novi razred.

Ni pozabila na Titove zasluge ter tudi na širino konflikta z uradno Moskvo in Stalinom v letu 1948 in o hoji po robu nasproti diktatorju Stalinu, ki je v gulage pošiljal milijone svojih in drugih državljanov, že za zelo majhne prekrške, kaj šele za takšno »izdajo«. Tudi glede mednarodnih odnosov, je to knjiga, ki pojasnjuje, zakaj Jugoslavija ni dobila vojne odškodnine s strani Nemčije ter kakšna je bila vloga Willyja Brandta pri tem.

Tito je močno vplival na različna svetovna dogajanja tudi preko tajne diplomacije, ki vedno predstavlja način, ki nikoli ni javen in na katero sklepamo po posledicah. **Po Titu ni bilo novega Tita**, ugotavlja M. J. Caliceva, zato je Jugoslavija po 11 letih njegovega odhoda, pričela dramatično razpadati skozi državljansko vojno, ki je še dandanes marsikje samo prtajena in jo je zaznati v številnih knjigah (tudi o Titu) do predlogov za njegovo posthumno »izselitev« iz Srbije v Kumrovec ter postavljanju spomenikov njegovim nasprotnikom iz Druge svetovne vojne na obeh straneh Drine.

Sporočevalca izdaja Zdrženje invalidov – Forum Slovenije, Linhartova 3, p.p. 3534, 1116 Ljubljana

Glavni in odgovorni urednik: Borut S. Pogačnik

Tajnica uredništva: Katarina Lukešević

Telefon: 041/381-679; e-naslov: info@zifs.si

Mednarodna standardna serijska številka: ISSN 2630 – 3639

Z odločbo Ministrstva za kulturo z dne 16.12.2020 je elektronski medij »Sporočevalce« v razvidu medijev pod zaporedno številko 2378.

Uredniški odbor sestavljajo: Borut Sever (FIHO), Luka Pavlin (ZDSSS), Anton Petrič (ZDONS), Jože Globokar (ZPS), Anja Pišlar (Zveza Sožitje), Pavel Kranjc (ZMS), Drago Perko (Zveza ŠIS – SPK), Jože Ocvirk (Društvo za zdravje naroda), Irena Vovk Terčič (Zveza Sonček so.p.), Niko Kostjukovskij (predstavnik bralcev)
Izhajanje revije podpira Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in Ministrstvo za kulturo.